

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK

minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félévre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
czimzendők.

AZ

ERDÉLYI

GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat

		1-1	1-3	1-6	1-12	1-24	1-52
		széri hirdetéskor					
		ft	kr/ft	ft	kr/ft	ft	kr/ft
16/16	lap	14	36	70	120	200	360
8/16	"	7	18	36	60	100	180
4/16	"	3	9	17	30	50	90
2/16	"	1	75	4	50	8	75
1/16	"	90	2	25	4	40	7
					7	50	12
					50	12	50

Nagyobb hirdetéseknek külön kedvezmények.
Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor
a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a beklüdből mellékelt hirdetés
számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala
és a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (főter gr. Te-
leki Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. é. ftba számít-
tának.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Aron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Előfizetési felhívás

AZ

„ERDÉLYI GAZDA”

hetedik évi folyamára.

Lapunk jelen számával az „Erdélyi gazda” pályafutásának hatodik évét fejezi be!

Két éve mult annak, hogy az erdélyi gazdasági egylet önzetlen áldozatkészsége folytán a kéthe-
tenként megjelenő közlönyből heti lap vált — mindenestre elégséges idő arra nézve, hogy rendes körü-
lmények között ezen intézkedésnek czélszerűsége vagy káros volta kétségtelenül be legyen bizonyítva!...

Fájdalom, az anyagi pártolás még azon szerény föltevésnek sem felelt meg, mely az egylet különben
sem vérmes számításának alapul szolgált; fájdalom, meggyőződöttünk arról, hogy még mindig nagy számmal van-
nak azok, kik egy gazdasági szakközlönynek a mi viszonyaink között elodázhatlan szükségét belátni nem akarják!

Nehogy félreértessünk, sietünk kijelenteni, hogy a világért sem hunyunk szemet saját nagymérvű
fogyatkozásainkra — de más részt kénytelenek vagyunk constatalni azt is, hogy egy lap szellemi értékének
emelkedése egyenes arányban áll annak anyagi pártolásával, — avval nő, avval hanyatlak!

Jól tudjuk, hogy e tény constatalásával, valóságos circulus vitiosus áll be: mert pártolást kérünk,
hogy haladhassunk — mig az érdekelt közönség haladást vár, hogy pártolhasson! Ily nehéz helyzetben nem
marad egyéb hátra, mint felkérni gazdasági előmenetelünk barátait, szánják el magukat egy rövid ideig
tartó próbára s ha ez alatt méltányos igényeiket kielégítve nem látnák, ám vonják meg az érdemtelentől a
további pártolást.

Egyletünk az érdekelt közönség buzgó támogatásának reményében, továbbra is megkisérti hazafias
vállalatának fenntartását; mig szerkesztőségünknek legszebb feladata leend, az előleges bizalomnak töle tel-
hetőleg megfelelni! —

A jövő évfolyamot illetőleg kevés szavunk van!

Mindenekelőtt azon őrvendetes hírt kell t. olvasóinkkal közölnünk, hogy szűkebb hazánk magyar

gazdasági egyleteink megtisztelő cihatórozása folytán, az „Erdélyi gazda“ 1875. újévtől kezdődőleg, közös hivatalos közlönye lesz, úgy az erdélyi, valamint a küküllőmegyei és torda-aranyosi gazdasági egyleteknek is. Örömmel üdvözljük e szép csoportosulást, mert benne egy tekintélyes szellemi központ alakulását látjuk, melynek székhelye igénytelen lapunk leend.

Az 1874. évi folyamban be nem végeztethetett „Gazdasági szemle a bécsi közkiállításon“ című cikksorozatból, még két nagyon érdekes rész van hátra, u. m. „A gazdasági üzlet és annak segédeszközei“ és végre „A gazdasági haladás“ mindkét rész az új folyam első negyedében meg fog jelenni.

Derék munkatársaink és levelezőinknek birjuk szives ígéretüket, hogy jövőre is hathatós támogatásukat megvonni nem fogják; szokott beosztásunk és rovataink berendezése marad a régi, a kedvelt „Egyveleg“-re ezután is kiváló gondott fordítunk.

Sz ak b e l i h i r d e t é s e k e s z k ö z l é s é r e l a p u n k e l s ő s o r b a n a l k a l m a s , m e r t m i n t e m l i t e t t ü k ö s s z e s g a z d a s á g i e g y l e t e i n k n e k h i v a t a l o s k ö z l ö n y ü l s z o l g á l , a z e r d é l y i g a z d a s á g i e g y l e t t a g j a i n a k p e d i g i n g y e n k ü l d e t i k m e g . B ö v e b b f e l v i l á g o s i t á s t a h i r d e t é s i d i j s z a b á l y z a t n y u j t ; k ö z v e t l e n ü l m e g r e n d e l t n a g y o b b h i r d e t é s e k n é l k ü l ö n ö s k e d v e z m é n y e k .

Az „Erdélyi gazda“ előfizetési ára: egy évre 4 frt, félévre 2 frt; negyedéves előfizetés el nem fogadtatik; megjelenik a lap minden pénteken, legalább egy nyomtatott ivnyi terjedelemmel. Kérjük az előfizetéseket mielőbb eszközölni, mert felesleges példányokat nem nyomathatunk; a pénzeket pedig gazd. egyleti pénztárnok, Dr. Hintz György urhoz kérjük, — legcélszerűbben póstautalvánnyal — eljuttatni.

Kolozsvárt, 1874. decemberhó 25-én.

GAMAUF VILMOS,

az „Erdélyi gazda“ felelős szerkesztője.

Gyümölcsészetünk érdekében,

Szomorú napokat élünk!

A hová szemünk tekint, mindenfelé — nem ugyan az ellenség vad dühe által letiprott szántóföldekkel, sem pedig a vontacsövű ágyuk s a gyútás puszkák dulta városok és falvak romjaival, hanem mindenütt a kedvezőtlen időjárás és az egymást követő mostoha évek szülte szomorú s bánatteljes arczokkal találkozunk.

A napi szükség — az élet fenntartásának kérdése — élénken foglalkoztatja földmivelő népünk agyvelejét. — Kisebb gazdáink azon tündönek: vajjon a csekély birtokaiktól váljanak-e meg s napszámmal keressék-e a szükséges napi kenyerüket? vagy pedig a kétes jövő reményében — tetemes adósságaikat újabb kölcsönökkel szaporítsák-e?

Az egykor „téjjel mézzel folyó Kanaán“ ma nap majdnem az inség s nyomoruság hazája lesz; és ha volt idő, úgy a jelen az, melyben követelőleg lép előtérbe ama közmondás: „Segíts magadon és az isten is megsegít.“

A számtalan csapás okozta nyomoruság oda terelt bennünket, „hogy ma minden embernek, úgy saját, mint a társadalom érdekében dolgoznia kell észszel és kézzel.“

S erre vonatkozólag igen helyesen mondja egy jeles írónk: „hogy nemcsak a szegény munkás osztályt, hanem általában az egész munkás néposztályt kell munkára s munkásságra nevelni. A jelenkori társadalmi állapotok és szükségletek tiszta felfogásával leginkább azon paedagogusok bírnak, kik a néptanoda jelszavául választották:

„Nevelni munkára, munka által“ (Dr. Georgens) és követelik, hogy minden néptanodához kised mintagazdaszat vagy mintakertészet és műiparra előképező kézműhely legyen kapcsolva, mint a „Levana“ című liesingi növelében Bécs mellett.“

Tény, hogy hazánkban az 1867-iki kiegyezés és az 1868. évi 38. népiskolai törvényezikk létezése óta népünk anyagi és szellemi emelkedése érdekében sok történt; de az is tény, hogy a nevezett törvény szakaszainak végre nem hajtása következtében, különösen a gazdaszattan tanítását a népiskolában és a községi faiskolák életbeléptetését illetőleg, semmi vagy igen csekély az eredmény.

Mult évben csupán a végett tettem többfelé kirándulásokat, hogy a községi faiskolákat megtekintsem, azon édes reménytől biztatva, hogy sok jóízű és rendszeres beosztású kertet fogok találni, hol a csemeték évről évré neveltetvén, azt, minek képe eddig csak képzelmem világa előtt állott, ott a gyakorlatban megtestesülve élvezetesen szemlélhetem és jó kedvvel tanulmányozhatom, hogy visszatértem alkalmával az otthon rendezetlen állapotban levőt azok mintája szerint beoszthassam, rendezhessem és kezelhessem.

Egy pár heti távollét után csakugyan visszatértem, de nem a megelégedés, nem az örömkéjmámorával, hanem az elégedetlenség és keserű csalódás valójával; mert sok mindenfelét láttam és találtam, csak azt nem, amit akartam.

A helyeket elhallgatom, de a mit láttam és hallottam, azt röviden elmondom.

Voltak községek, a melyekben ki sem volt hasítva a

faiskola részére kellető helyiség; voltak ismét olyanok, a melyekben ki volt ugyan jelölve a helyiség, de benne fák helyett tengeri, burgonya s egyéb kerti vetemények diszlettek; ismét mások, a hol megvolt a kert s benne egy pár csemete is tengődött, de szegényeken a gondatlan és hanyag kezelés nyomai szembetűnően látszottak; azon faiskoláknak, a melyekről elmondhattam volna: ezek méltán viselik a szép nevét — száma oly kevés volt, hogy elvész, mint tengerben a csepp viz — és midőn a felvirágoztatásukat gátló okok után kérdezősködtem, válaszul ezt uyerém; „nagy a közömbösség“ vagy „fentartására csekély vagyonomból én áldozzak!“

Az 1868. 38. törvényczikk 11. és 55 §. értelmében ugy a felekezeti, mint a községi jellegű népiskolákban a gazdaszattan kötelezett tantárgy, s a két §. g) és k) pontjaiban világosan ki van mondva, hogy a népiskolákban „gyakorlati utmutatások a mezői gazdaság s különösen a kertészet köréből“ adassanak elő.

A miniszterium „Tanterv“-ének c) pontja a gazdasági és kertészeti gyakorlatokat illetőleg így hangzik: „A gazdasági és kertészeti gyakorlatokat a tanító az iskola kertjében, az egész évben különösen a tavaszi, nyári és őszi hónapokban gyakorlatilag mutogatja; egyszerűs mind a III. IV. osztályon kezdve, és az ismétlő iskolás gyermekekkel gyakorlatilag végezteti, s így arra tanítja őket főleg: miként kell a gazdaság és kertészet minden egyes ágát művelni.“

A tanterv e szakaszának egyik pontja b) még azt is körvonalozza, hogy miből tartassék előadás a férfi és miből a leánygyermeknekél, így p. o. a leányoknak különösen a konyhakertészetéről, a fiuknak a gyümölcs-, a gazdasági fák és az eperfa tenyésztéséről.

A „Részletes óraterv“-ről szóló utasításban pedig ezeket találjuk: „figyelembe veendő különösen, hogy tavaszi és nyári hónapokban a gazdasági és kertészeti gyakorlatok a III. osztálytól a IV. osztályig, sőt az ismétlő iskolások is, hetenkint szerda és szombat délutánonként, legalább két-két órán gyakorlandók.“

Igy találjuk ezen ígéret az idézett népiskolai törvényczikk szakaszai között szépen kinyomatva; de a gyakorlatban, fájdalom, még csak megközelítőleg sem megtestesülve!

Az üdvös törvény megalkottatott, a szép tanterv megkésztetett, de ugy látszik, az egyik csak azért: hogy legyen; a másik, hogy a törvény szakaszainak a számát szaporítsa, nem pedig, hogy életbeléptetessék.

Ezen állításom mellett szól a baranyamegyei tanfelügyelő egy nyilatkozata is, mely így hangzik: „faiskolák vagy absolute nem léteznek, vagy rendkívül elhanyagoltak, vagy nem is rendeltetésükre fordíthatnak.“ Így állunk Baranyamegyében; de így van az más megyékben is. Ezek után legkevésbé sem lehet csodálkoznunk azon, hogy 4—5 ezer lélekből álló községekre akadunk, a hol alig 5—6 ember udvarán vagy kertjében találunk egy-két darab gyümölcsfát, pedig a lakosság él hal a gyümölcsért, oly anynyira, hogy még a gabona drága időben is kész egy tál

vagy szakasztó buzát ugyanannyi mennyiségű férges gyümölcsért cserébe adni. Ha valahol szép gyümölcsöt pillant meg, azt ha lehetséges minden habozás nélkül eltulajdonítja, hiszen hite szerint: „gyümölcsöt lopni nem bűn.“

Hogy a gazdaszattan és vele kapcsolatban a kertészeti gyakorlatok a népiskolákban ily mostohán kezeltetnek, annak oka abban rejlik, hogy kevesen vannak, kik tiszteletben tartják a népiskolai törvényt, de még kevesebben, a kik ama törvény 14 §-ának érvényét szerezni hajlandók volnának; pedig hitem szerint, a törvényt, bárminő legyen az, addig mig törvény és mig helyette az országgyűlés mást nem alkot, minden honpolgárnak — vallás és politikai különbség nélkül — követni erkölcsi kötelessége.

A látott és tapasztalt szomorú jelenségek után bátor vagyok igénytelen egyéni nézetem szerint röviden körvonalozni:

1. Miképen lehetne hazánkban a gyümölcs és általában a fatenyésztésnek nagyobb lendületet adni s annak ápolását a néppel megkedveltetni?

2. Miképen kezeltezzék a népiskolákban e tárgy, hogy a tanítványok azt megkedveljék, a szükséges gyakorlatokat megszerezzék és az életben értékesítsék?

3. Mi lenne a tananyag?

4. Olvasó vagy pedig szakkönyvek alapján adassék-e elő?

Bármiféle vállalatnál, ha célzott akarunk érnit, mindig a célra vezető eszközöket is fel kell használnunk; itt segéd eszközök volnának: édes mindnyájunk jóakarata, kevés pénz és a m. kormány kérlelhetlen szigora.

Célunk keresztülvitelében legelső teendőnk volna jóakaratu törekvéseinkkel népünk kebelében a fatenyésztés iránti vágyat felébresztetni s annak szaporítására buzdítani; e munka kivitelénél pedig édes mindnyájunk vezéreül a gazdasági egyletek szerepelnének, melyeknek teendői következőkben pontosulhatnának össze:

1. Az egyletek a lelkesekhez körleveleket intéznek, melyekben felhívják őket, hogy a népet — szószékről és azonkívül — a fák tenyésztésére buzdítsák és ennek hasznáról felvilágosítsák.

2. Kebelükéből a megye minden kerületére — egy vagy két felügyelőt választanának, kik a kerületükben törtétekkért felelősségre vonhatók lennének.

3. A községek számára szükséglenő fák beszerzéséről — a községi pénztárak terhére — gondoskodnának.

4. Tudomást szereznének a megyei fatenyésztés eredményéről s ezt a m. kormányval is tudatnák.

A megbízott felügyelők teendői lehetnének:

1. Megállapítani, hány darab fára van szüksége egy-egy községnek, és e szükségletet annak idején az egyletnek tudomására juttatni.

2. Az egylet által megvásárolt fákat kiültetés végett a községi elöljáróságnak kiszolgáltatni.

3. A község elöljáróságától a beszerzett fák árát átvenni s az egylet pénztárába beküldeni.

4. A községi elöljáróság útján a helység határában történt ültetés eredményéről biztos tudomást szerezni és azt fél, vagy évnegyedenként az egyletnek tudatni.

5. Ha akár közvetlenül, akár közvetve tudomásukra jutna és bebizonyulna, hogy egy vagy más helység előjárói kötelességükben hanyagul és nem lelkiismeretesen jártak el — felsőbb jóváhagyás mellett — hatalmukban álljon ily hanyag előjáróságot 50—100 frtig megbüntetni és e bírságot szolgabíró útján behajtatni.

6. Megtudni, mely helységnek van faiskolája? mióta létezik? minő karban van? ha nincs, mi az oka? A nem létezés esetében 14 napi határidő letelte után, ha a község a helyiséget ki nem jelelné és azt rendszeresen bekeríteni vagy árkolni vonakodnék — nemkülönben az egy évi hanyag kezelés után a kert felvirágzását akadályozó közvegeket vagy kezelőket is 100 frtig büntetni és ezen összeget is a bíróság útján behajtatni hatalmukban legyen.

A község előjáróinak teendői volnának:

1. A kerület felügyelőjétől kapott fákat egy nap alatt a nép között kiosztani.

2. A helységben kiültetett fák számáról és az ültetés eredményéről rendes jegyzéket vezetni és azt a felügyelő kívánatára bármikor előmutatni.

3. A fák árát a felügyelőnek beküldeni.

4. A fák rongálóit és hanyag kezelőit 5—10 frtig büntetni, s a befolyt pénzen a község számára ismét fát vásárolni.

Mig egyrészt ilyforma intézkedésekkel iparkodnánk a nép különféle rétegeiben a fák iránti érdeklődés és szeretet magvait elhinteni, addig másrészt az iskolában sem volna szabad a drága időt tétlenül elfecsérelni, hanem minden módot és eszközt megragadni s a fentemlített tárgyakat buzgón, avatottan és lelkiismeretesen tanítani.

A népiskolai törvény 11. és 55. §-nak g) és k) pontja értelmében a gazdaszattan kötelezett tantárgy; ez elég ok arra, hogy épen úgy kezeltesék és tanítsassék, mint pl. a számtan vagy a földrajz. A gazdaszattan tanításából származó anyagi hasznok sem ismeretlenek; e két indok elég arra, hogy szeretetteljesen felkaroltassék és melegen ápolassék.

Czélünk elérhetésére — hogy t. i. a tanítványok a gazdaszattant megkedveljék, a szükséges gyakorlatokat megszerezzék és az iskolából kilépven az életben értékesíthessék — következő pontokat vélném figyelembe veendőknék és követendőknék:

1. Iparkodjék a tanító azon tetemes anyagi hasznot és lelki örömet, melyet a fatenyésztés nyújt — élénken, az életből meritett példákban festeni: annak könnyű és egyszerű bánásmódját kézzel foghatólag előadni s megmagyarázni és ezek által a tárgy iránt kedvet, örömet és érdekeltséget gerjeszteni.

2. Iparkodjék ebbeli előadását is könnyű-, vonzó-, érdekessé és megérthetővé tenni; mi egy alkalmas fekvésű és talaju faiskola mellett könnyen elérhető.

Hogy eddig faiskola nincs, vagy csak alig van, ezt törvényes közvegeink és előjáróink közömbössége, érdektelensége, részvétlensége, erélytelensége és zéruson aluli tevékenységének köszönhetjük. Tisztelet a kevés kivételnek! Pedig faiskolák nélkül tanításunk és fáradságunk haszon-

talán és hiába való, tanulnak a gyermekek, de csak azért, hogy legyen mit felejtjenök.

Mig a rendes iskolások a tanító által kijelölt ösvényen némi kísérletek megtétele mellett fokról-fokra előbbre haladnának, addig az ismétlő iskolába járókkal — kiktől már érettebb koruknál fogva többet lehet kívánni és rájuk bizni — a könnyebb és egyszerűbb munkákat tényleg végezteni is kell, mely munkákat mulatságból is szívesen megtennének és ezenkívül a tanító még azt is gyakorlatba hozhatná, hogy a csemetére kötendő fatáblácskának egyik oldalára a gyümölcs faja, a másikára pedig a csemetét ápoló egyén neve felírassék, és ha a csemete kiültetésre alkalmas lenne, annak ápolója azon előnyben részesülne, hogy megszerzés esetén az elsőség őt illetné, vagy helyesebben nékie adnák ajándéknak. Az így szerzett fácska még a későbbi agkorban is bizonyára kedves emlékül szolgálna a hajdani tanítvány szemében.

A gazdaság képezi — Balás Árpád szavaival élve — azon legbiztosabb alapot, melyen valamely állam jóléte nyugszik; hazánkban pedig ez életünk és létünk fentartásával oly szoros kapcsolatban van, hogy a mint megszűntünk gazdálkodni, azonnal megszűntünk élni is.

Népink tulnyomó része földmivelő, a gyermekek szülei foglalkozását öröklik át és azok is földmivelők lesznek s így a hat évi tanulás után a kölyvet és a tollat kapa, kasza váltja fel.

Igaz, nagyon szép és igen emeli az ifju értékét, ha kilépve az iskolából a „mellékrendelt összetett“ vagy „alanyi mondatok“-at képezni s a kezébe kerülő könyvből kikeresni tudja, de mennyivel inkább emelné értékét és mennyivel szebb és hasznosabb volna ránézve e mellett az is, hogyha kilépve az életbe, azon földnek — melyet véres verejtékével mivelní lesz hivatva — sajátos alkatrészeit és egyéb tulajdonait alaposan ismerné s azokkal tisztában volna! Hisz e föld a lelke, e föld az élete, mert emléivel ez táplálja.

Nézetem szerint a falusi iskolákban — pedig ezek száma igen nagy — legnagyobb súlyt a gazdaszattan tanítására kellene fektetni, ez képezné a legelső s a legfontosabb tárgyat, és a mit be nem végezne a hat évi folyam, bevégezhetné az ismétlő iskola; csak hogy sajnos! az ismétlő iskola is, mint sok más üdvös intézmény, létezik ugyan, de csak a papíron!

A kertészetre vonatkozólag a III. és IV. osztályban ez lehetne a tananyag: a földnemek sajátos és ismerető jelei, különös tekintettel a határban levő földnemekre; a földjavítások módjairól. A fák megválasztása. A fák szaporítása. A magvak és dugványok érés és szedés ideje. A magvak és dugványok gondviselése használatuk idejéig. Oltógalyok megválasztása s eltartása. Magvetés ideje. Dugványozás módja és ideje. Ágyak öntözése és tisztogatása. A vadonczok nevelése. A magágybeli fák felszedése és elültetése. A csemeték és fák nyári öntözése. Nemesítő galy. Nemesítési módok. Nemesítések kötése. A nemesített csemeték további kezelése. A nemesített fák átszállítása és ültetési módja. Gödör ásás. A fák egymástól

távola. A gyümölcsös elrendezése. A fák megszilárdítása. A fák megoltalmazása károsítások ellen. A kiültetett fák ápolása, tisztogatása és metszése. A fák betegségeiről és orvoslásuk módjairól. Gyümölcs szedése és eltartása. — Eleven kerítés készítése. Oltóviasz készítése. — Ezen anyagot a III. és IV. osztállyal bevégezni; az ismétlő iskolában pedig ismételni és a mennyire képességi látkörünk engedi — azt bővíteni is kellene.

A tananyag feldolgozásánál a III. és IV. osztályban mind a szak-, mind az olvasókönyvek használatát fölöslegesnek tartom; mindkettőt a tanító foglalja magában; ő legyen az élő könyv. —

Könyvek fölöslegesek:

1. Mert a tanítás közvetlen szemléltetés alapján történik; különben a nép sem vásárolja azokat szívesen.

2. Nincs könyv, mely az élőszt pótolhatná.

3. Ha olvasókönyvbe foglaljuk: a tárgy sok lesz, ha szakkönyvbe foglaljuk, akkor rövid, száraz és érdeknélküli.

4. Végre, ha a tanító e tárgy tanítását kedves és nem keserű kötelességének tartja, akkor felesleges minden könyv, mert szava: hat és gyarapít!

A felnőtteknél már lehetne egy alkalmas olvasókönyvet használni, pl. dr. Entz ujjbkkori magyar gazdáját, csak hogy ebben is a gyümölcsészet egészen mellőzve van.

A fent elésoroltaknak szigorú életbeléptetése és követése, azt hiszem hazánkban is a gyümölcsészetnek nagyobb lendületet adni s jövőjét biztosítani lenne hivatva!

Egy magyarországi néptanító.

T Á R S A L G Ó.

Földmivélés-, ipar- és Budapest, 1874. decz. 15.
kereskedelemügyi m. kir. minister

22119. szám,

Valameenyi gazdasági egyletnek!

A szőlőket pusztító phylloxera nevű kártékony rovar behurcolásának lehető megakadályozhatása céljából mindennemű és pedig úgy a gyökeres, mint a sima szőlővesz-
zőknek az országba behozatalát az egész külföldről, továbbá az osztrák tartományok és Horvát-Szlavonországból eltiltottam, ezenkívül a közlekedési vállalatokat utasítottam, hogy szőlőlevélbe csomagolt árukat az országba be ne bocsássonak. Miről azon felhívás mellett értesitem, hogy a gazdasági közönséget maga részéről is az idegen szőlővesz-
ző behozatalának veszélyes volta és tilalmára nyomatékkal figyelmeztesse.

Bartal s k.

E magas rendelet, hivatkozással egyletünknek e tárgyban több ízben nyilvánosságra hozott felhívások és óvó intésekre, ezennel egész terjedelmében közzététetik és a t. gazdasági közönség saját és országos érdekekben annak szigorú megtartására felkératik.

Kelt Kolozsvártt, 1874. december hó 22-én.

Gróf Mikó Imre,
egyleti elnök.

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

R. k. választmányi ülés 1874. december 21-én.

225. A december hó 7-én tartott ülés jegyzőkönyve felolvasatván; — észrevétel nélkül hitelesítettet.

226. Az i. 187. j. k. sz. alatt felkért bizottság a tagsági és birtokrendezési eljárás módosítására vonatkozó terjedelmes dolgozatát, az orsz. képviselőházhoz intézendő kérvénnyel együtt benyújtja; — választmány mindkét beadványt csekély módosításokkal elfogadván, bizottsági referens Pávai Vajna Elek urnak önzetlen és fáradságos munkálatáért külön elismerő iratban fog köszönetet szavazni; a javaslat és kérvény beadására pedig Lészai Lajos országgyűlési képviselő urat folkörni.

Egyszersmind határozatott, hogy a munkálat annak idején az „Erdélyi Gazda“ hasábjain közöltessék.

227. Gróf Schweinitz az ugarlegelő megszüntetése és a föld szabad használata érdekében egy a miniszteriumhoz intézendő előterjesztést ad be; — választmány az ügy fontosságától áthatva a nagy szakavatottsággal szerkesztett dolgozatot magáévá teszi s az összes miniszteriumhoz beterjeszti, a kérvény beadására egyleti alelnök, Tisza László urat kérvén fel. Egyszersmind határozatott, hogy ezen előterjesztés is az „Erdélyi Gazda“-ban teljertartalmulag közöltessék.

228. A Gámán János-féle nyomda az „Erdélyi Gazda“ nyomtatására vonatkozó szerződést két példányban bemutatja; — mindkét fél és két tanu által aláíratván, megkötetett; egyszersmind a titkár-szerkesztő által bemutatott ezimalak némi módosítással elfogadtatott.

Gamauf Vilmos,

egyleti titkár.

Szölészeti statistikai kimutatás.

71. Al Ör, Belső-Szolnokmegye, 6²/₄ hold szőlőterületen, agyagtalajban termel 1 hold rieslinget, 5²/₄ hold vegyes hazai faj szőlőt, melynek holdja terem 20 akó jó bort, kerül holdankénti mivélése 75 frtba o. é., minthogy nagyobbára új szőlő, boreladás nem igen történt.

72. Alsó-Kosály, Belső-Szolnokmegye, 54 hold, 27 □öl területen, agyag fel- és kő altalajban, termel vegyes hazai faj szőlőkből holdanként 24 akó jó bort, kerül holdja 80 frtba, elkelt 1871-ben akója 4 frton, 1872—1873-ban 7 frt 50 kron, eladási helye Déés városa.

73. Kapjon, Belső-Szolnokmegye, 29 hold, 589 □öl területen, agyagtalajban termel vegyes hazai faj szőlőkből holdanként 24 akó jeles bort, kerül holdanként 80 frtba; elkelt 1871-ben akója 4 frton, 1872—1873-ban 7 frt 50 kron Déésen.

74. Bálványos-Váralja, Belső-Szolnokmegye, 100 h. 833 □öl területen, agyagtalajban termel karikára 1 hold rajnai riesling és 99 hold, 833 □öl hazai vegyes faj szőlőből holdanként

24 akó jó bort, kerül holdanként 82 frtba, elkelt 1871-ben akónként 4 frton, 1872—1873-ban 8 frton Déésen és Szamosujváron.

75. B á t o n, Belső-Szolnokmegye, 7 h. 1579 □öl területen, agyagtalajon, termel vegyes hazai faj szőlőből holdanként 19 akó közönséges bort, kerül holdanként 80 frtba, elkelt Déésen 1871-ben akónként 4 frton, 1872—1873-ban 6 frton o. é.

76. C s a b a - U j f a l u, Belső-Szolnokmegye, 8 hold, 416 □öl területen agyagtalajban termel vegyes hazai faj szőlőből közönséges bort, holdanként 18 akót, kerül holdjának mivélése 80 frtba, elkelt mustja 1871-ben akónként 4 frton, 1872—1873-ban 5 frt 50 kron, piacza Déés.

77. S z e n t - B e n e d e k, Belső-Szolnokmegye, 6 h. 1155 □öl területen, agyagtalajon, termel vegyes hazai faj szőlőből jó bort, holdanként 24 akót, kerül holdankénti mivélése 85 frtba, piacza Déés. (Eladási ár? Szerk.)

78. S z i l á g y t ő, Belső-Szolnokmegye, 4 hold területen, agyagtalajban termel vegyes hazai faj szőlőből közönséges bort, holdanként 18 akót, kerül holdankénti mivélése 80 frtba. Kevés eladás történik. Piacza Déés.

79. K o z á r v á r, Belső-Szolnokmegye, 13 hold, 847 □öl területen, agyagtalajban termel vegyes hazai faj szőlőből karikás mivéléssel 20 akó jó bort holdanként, kerül holdja 85 frtba, eladatott 1871-ben akója 4 frton, 1872—1873-ban 5 frt 50 kron. Piacza Déés,

80. D é é s, Belső-Szolnokmegye, 62 hold, 1350 □öl területen, agyagtalajban, karikás mivéléssel termel vegyes hazai szőlőből (továbbá egy hold riesling, 1 hold traminer szőlőből) holdanként 24 akó közönséges bort, kerül holdja 101 frtba, elkelt 1871-ben akója 4 frton, 1872—1873-ban 7 frt 50 kron helyben.

81. M o n o s t o r s z e g, Belső-Szolnokmegye, 10 hold, 1357 □öl területen termel agyagtalajban, karikás mivéléssel, vegyes hazai faj szőlőből, holdanként 20 akó jeles bort, kerül holdankénti mivélése 85 frtba, elkelt 1871-ben akónként mustja 5 frton, 1872—1873-ban 7 frt 50 kron Déésen.

82. C s i c s ő - M i h á l y f a l v a B a c z á v a l, Belsőszolnokmegyében, 36 hold, 74 □öl területen termel agyagtalajban 6 hold rieslinget (gróf Kornis Miklósi) és 30 hold, 74 □öl vegyes hazai faj szőlőből, karikás mivéléssel, holdanként 24 akó jeles bort, kerül mivélése 85 frtba, elkelt 1871-ben akója 4 frton, 1872—1873 és 1874-ben 7 frt 50 kron Déésen.

83. R e t t e g, Belső-Szolnokmegye, 23 h. 433 □öl területen, karikás mivéléssel termel agyagtalajban vegyes hazai szőlőből holdanként 24 akó közönséges bort, kerül mivélése 85 frtba, elkelt mustjának akója 1871-ben 4 frton, 1872—1873-ban és 1874-ben 5 frt 50 kron Déésen és helyt.

84. F e l - Ő r, Belsőszolnokmegye, 26 h. 220 □öl területen, karikás mivéléssel termel agyagtalajban vegyes hazai faj szőlőből holdanként 25 akó jó bort, kerül mivélése 84 frtba, elkelt 1871-ben akója 4 frton, 1872—1873-ban 5 frt 50 kron Déésen most rigoliroztat Beteg Kelemenné urnó egy holdat szőlő alá.

85. A l s ő - I l o s v a, Belső-Szolnokmegye, 8 h. 1192 □öl területen karikás mivéléssel termel vegyes hazai faj szőlőből agyagtalajon holdanként 20 akó közönséges bort, kerül mivélése 80 frtba, elkelt 1871-ben 4 frton. 1872—1873-ban 5 frton akónként Déésen.

86. C s i c s ő - K e r e s z t u r, Belső-Szolnokmegye, 12 hold, 709 □öl területen karikás mivéléssel termel vegyes hazai faj szőlőből holdanként 25 akó jeles bort, kerül mivélése 85 frtba, elkelt 1871-ben 5 frton, 1872—1873-ban 7 frt 50 kron akója. Torma Károly ur most rigoliroztat két holdat új ültetés alá.

87. K u n d u, Belső-Szolnokmegye, 13 hold területen, agyagtalajon, karikás mivéléssel termel hazai faj szőlőből holdanként 25 akó jeles bort, kerül mivélése holdjának 85 frtba, elkelt akója 1871-ben 5 frton, 1872—1873-ban 7 frt 50 kron. Piacza Déés.

88. O m l á s - A l j a, Belső-Szolnokmegye, 5 h. 9 □öl területen agyagtalajban karikás mivéléssel termel vegyes hazai faj szőlőből holdanként 24 akó jeles bort, kerül mivélése holdjának 82 frtba, elkelt akója 1871-ben 5 frton, 1872—1873-ban 7 frt 50 kron. Piacza Déésen.

89. A - M a r g i t a, Belső Szolnokmegye, 20 h. 1194 □öl területen, agyagtalajon karikás mivéléssel termel vegyes hazai faj szőlőből holdanként 25 akó jeles bort, kerül mivélése holdanként 85 frtba, elkelt akója 1871-ben 5 frton, 1872—1873-ban és 1874-ben 7 frt 50 kron. Piacz Déés.

90. Á r p á s t ő, Belső-Szolnokmegye, 41 h. 950 □öl területen, agyagtalajon, karikás mivélés alatt termel vegyes hazai faj szőlőből holdanként 25 akó kitűnő bort, kerül mivélése 90 frtba holdanként, elkelt akója 1871-ben 5 frton, 1872—1873 és 1874-ben 10 frton o. é. Piacza Déés.

91. M a g y a r - D é c s e, Belső-Szolnokmegye, 48 h. 1135 □öl területen, agyagtalajon karikás mivélés alatt termel vegyes hazai faj szőlőből holdanként 25 akó jó és közönséges bort, kerül mivélése holdanként 75 frtba, elkelt akója 1871-ben 4 frton 1872—1873-ban 5 frt 50 kron Déésen.

92. B ő ő d, Belső-Szolnokmegye, 10 hold, 401 □öl területen, agyagtalajon, termel karikás mivélés alatt vegyes hazai faj szőlőből holdanként 25 akó közönséges bort, kerül mivélése holdjának 80 frtba, elkelt 1871-ben 4 frton, 1872—1873-ban 5 frton Déésen.

93. M á l o m, Belső-Szolnok-megye, 16 hold 808 □öl területen termel agyagtalajban karikás mivélés alatt, vegyes hazai faj szőlőből holdanként 20 akó közönséges bort, kerül mivélése holdanként 75 frtba, mely elkelt 1871-ben 2 frt. 50 kron, 1872—1873-ban 4 frton, piacza Déés.

94. F e l s ő O r o s z f a l u, Belső-Szolnok megye, 6 hold 1878 □öl területen agyagtalajban termel vegyes hazai faj szőlőből karikás mivélés alatt holdanként 20 akó közönséges bort, kerül holdja 75 frtba, elkelt akója 1871-ben 4 frton 1872—1873-ban 5 frt 50 kron.

95. A p a - N a g y f a l u, Belső-Szolnok-megye, 17 hold 80 □öl területen termel agyagtalajon karikás mivélés alatt holdanként hazai vegyes faj szőlőből 25 akó közönséges bort, melynek akója 1871-ben elkelt 4 frton, 1872—1873-ban 5 frt 50 kron, kerül a mivélés holdanként 30 frtba. Piacza Déés és Besztercezo.

96. A l s ő O r o s z f a l u, Belső-Szolnokmegye, 4 h. területen termel agyagtalajon karikás mivélés alatt vegyes hazai faj szőlőből holdanként 18 akó jó bort, kerül holdankénti mivélése 75 frtba, eladás, mivel új szőlő, még nem igen történt.

97. B e t h l o n, Belső-Szolnokmegye, 4 h. területen ter-

mel köves agyag talajon karikás mivélés alatt hazai faj szőlőből holdanként 18 akó közönséges bort, melynek mivélése kerül 85 frtba, a tulajdonosok használják fel. Gróf Bethlen Károly ur most rigolirozott szőlő alá.

98. Csicsó-Hagymás, Belső-Szolnokmegye, 1 h. 94 □ öl területen, mivél vegyes hazai faj szőlőt karikán; termési minősége közönséges; helyt használják fel.

99. Felső-Orbó, Belső-Szolnokmegye, 2 h. 1044 □ öl területen mivél vegyes hazai faj szőlőt, agyag talajon karikára, mint gyümölcsöt használják fel.

100. Négerfalva, Belső-Szolnokmegye, 1128 □ ölön mint az előbbi.

101. Kecsed, Dobokamegye, 6 h. területen két birtokos mivél vegyes hazai faj szőlőt karikára és holdanként 20 akó közönséges bort termel, tulajdonosok használják fel,

102. Bonczida, Dobokamegye, itt van Gróf Bánffy Miklós urnak 1 h. 300 □ öl területen croquant és alexandriai muskotály szőlője, ezen kívül riesling és traminer, kerül holdjának mivélése vinczellérrel 102 frtba, a tulajdonos ur használja.

103. Szász-Nyires, Belső-Szolnokmegye, 14 h. 160 □ öl területen agyag talajban termel vegyes hazai faj szőlőt karikára, holdanként termel 25 akó jó bort, kerül holdankénti mivélése 75 frtba, elkelt 1871-ben akója 4 frton, 1872—1873-ban 5 frt 50 kron Déésen.

104. Déés-Akna, Belső-Szolnokmegye, 80 h. 720 □ öl területen köves agyag talajban termel vegyes hazai faj szőlőt és egy hold rajnai rieslinget karikára, melynek holdja terem 25 akó közönséges bort, kerül holdankénti mivélése 100 frtba, elkelt 1871-ben akója 4 frton, 1872 és 1873-ban 5 frt 50 kron.

Toldalék.

A Szamos melletti és most említett 32 helység szőlőiben nagyobbára kövér, leányka és som lévén tulsulyban, a nevezetesebb helyeken történt és főleg ezekre vonatkozó mustméréseket ide írom:

October 14-én Fel-Örön	som	18 %
" " "	leányka	11 "
" " "	kövér	18 "
" " "	járdovány	18 "
" " Csicsó-Keresztúron	kövér	20 "
" " " "	leányka	21 "
" 15-én Árpástón	som	22 "
" " "	leányka	21 "
" " "	kövér	21 "
" 16-án Kudun	kövér	19 $\frac{1}{4}$ %
" " "	som	19 %
" 17-én Déésen	riesling	18 "
" " "	leányka	17 "
" " "	kövér	19 "
" " "	járdov.	19 "
" " "	som	16 "

Mindezen mérések a klosterneburgi Babo-féle mustmérleggel eszközöltettek.

Fekete Pál,
szőlészeti vándortanár.

Könyvismertetés.

Gazdasági és nemzetgazdasági dolgozatok. Irta Hajnik János. Budapest, 1875. Franklirtársulat. Ára 1 frt.

Hazai gazdáink egyik kiváló disze, Hajnik Jánosnak munkálatait találjuk e csinos kiállítású kötetben és bár azoknak tetemes része alkalmoszerűleg készült, mégis a bennük lerakott, örökké érvényes aranyigazságok maradandó becset kölcsönöznek nékiük. Bajos elhatározni, a dús sorozatnak mely gyöngye drágább, de igénytelen nézetünk szerint a répatermelés- és czukoriparról, valamint a magyar államjóságokról irt ismertetések jeles társaik felett kimagasodnak. E kötet olvasása mintegy önkénytelenül azon önző kívánságot kelti bennünk, bár ez avatott tollal minél többször és minél huzamosabban találkoznánk, nemcsak egyes themák classicus feldolgozásában, hanem a mezőgazdaság általa oly mesterileg gyakorolt egyes ágainak minél bensőbb felölésében. Ha valakit, úgy a nagy-czenki mintagazdaság megteremtőjét tartjuk illetékesnek arra, hogy egy magyar mezőgazdaságtan megírásával hervadhatatlan babérját egy új levéllel gazdagítsa, s hazai szakirodalmunknak e napról-napra érezhetőbb hégagát sikeresen betöltse!

A t. szerző fentemlített műve néhány példányban lapunk szerkesztőségénél is megrendelhető.

Uti képek és jegyzetek 1851-ből. Irta Korizmic László. Budapest, nyomatta Herz János 1874. Ára 1 frt.

Az országosan ismert és tisztelt szerző e munkájában azon utat írja le, melyet 1851 június 19-ével kezdőleg Pest-től Londonig tett. Ausztria-Magyarországnak kevés tért szentelve, Szászország és Poroszhoz már tüzetesebben ismerteti, míg végre méltánylata Belgium- és Angolhozban a tetőpontot éri el. A leírás mindenütt a szakember kifejlett ítélőtehetségét bizonyítja, ki látszólag másodrangú tényezőket is képes felismerni s az őket megillető helyen szerepeltetni. Kiváló érdekekkel pedig azon reflexiók bírnak, melyek az egyes országokat hazánk viszonyaival összehasonlítják. Ajánljuk e jeles munkát, melynek érdekességéből az utazás óta elmúlt huszonhárom év mitsem vont le, t. olvasóink szives figyelmébe.

EGYVELEG.

* Felhívás a pomologia kedvelőihez. Folyó évi december 27-én azaz vasárnap d. u. 4 órakor gyümölcsizlés fog tartatni a titkári szálláson, (sétatér utca 13 sz.) melyre a kertészeti szakosztály t. tagjai s egyáltalában a gyümölcsészet barátai ezennel meghivatnak.

* Külön földmivélési ministerium. A magyar országos gazdasági egylet novemberhó 20-án tartott üléséből újból indokolt előterjesztést intéz a képviselő házhoz egy külön földmivélési ministerium felállítására érdekében. Ezen kérvény pártolására a vidéki egyletek is fel fognak szólítani.

* Gazdasági szakirodalmunk időszaki képviselői az 1875. év elején. »Gazdasági lapok«, Budapest, Korizmic László vezérlete mellett szerkeszti Morócz István, megjelenik hetenként egyszer $1\frac{1}{2}$ —2 tömött iven, ára egész évre 10 frt. — »A gyakorlati mezőgazda«, Magyar-Óvár, szerkeszti Sporzon Pál, megjelenik havonként háromszor egy iven, ára egész évre 4 frt. — »Földmívelési érdekeink«, Budapest, szerkeszti Máday Izidor, megjelenik hetenként egyszer egy nagy iven, ára egész évre 6 frt. — »Falusi gazda«, Budapest, szerkeszti Máday Izidor, megjelenik havonként kétszer, ára egész évre 2 frt. — »Borászati lapok« Budapest, szerkeszti Dr. Entz Ferencz, megjelenik havonként kétszer legalább $1\frac{1}{2}$ tömött iven, ára egész évre 3 frt. — »A nép kertésze« Rákos Palota, Lukácsi Sándor vezérlete mellett, szerkeszti Trstyánszky Károly, megjelenik havonként kétszer, ára egész évre 3 frt. — »Közlemények az állat- és növényhonosítás és nemesítés köréből« Budapest, szerkeszti Serák Károly, megjelenik havonként kétszer, ára egész évre 3 frt. — »Erdészeti lapok« Budapest, szerkeszti Bedő Albert, havonként egy füzet, ára egész évre nem tagoknak 8 frt, tagoknak 3 frt. — Gyürki Antal »borászati kalauza« meg fog-e jelenni, még nem tudjuk. — Az

elősoroltakhoz saját igénytelen lapunk is csatlakozik; azonkívül több politikai napi és hetilap külön gazdasági melléklapot ad, így a „Független polgár“ és a két „Lloyd“, a „Politikai újdonságok“ és a többi.

Felelős szerkesztő: **GAMAUF VILMOS**
Főmunkatárs: **Vörös Sándor**.

ELADÓ BIRTOK.

(29)

1-3

Beszterczéhez három, Szász-Régenhez szintén három órányira fekvő, összesen 780 cat. holdból álló tehermentes tagosított és a legjobb karban levő épületekkel ellátott birtok, (mely áll 12 hold belsőség, 190 h. szántó, 50 hold kaszáló, 50 hold legelő és 480 h. urbéri szolgalmótól ment, igen jól értékesíthető erdőből) szabad kézből eladó. Megjegyzendő végre, hogy e birtokkal 12 zsellér jár, kik összesen 360 gyalog napszámot tenni kötelesek.

Az érdeklődőknek bővebb felvilágosítással szolgál

Krizbai József
Nagy-Somkuton.

Jelzőlog-kölcsönök.

Alólírt „Ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda“ tisztelettel jelenti miszerint: Szilárd anyagból épült kolozsvári bérházakra törlesztési kölcsönöket **500 forinttól** kezdve a legmagasabb összegig gyorsan eszközöl.

Ugyiszintén a birodalom bármely részében telekkönyvezett földbirtokra is **500 forinttól** kezdve a legmagasabb összegig.

Nagyobb kölcsönöknél feltűnő előnyt nyújt.

Bővebb értesítéssel a módokatok iránt posta útján készséggel szolgál.

A hatóságilag engedélyezett általános

(52-52)

„Ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda“

Kolozsvárt, óvár bástyautca, 6. sz.

Értekezhetni posta útján vagy személyesen naponta d. u. 1-4 óráig.

TARTALOM: Előfizetési felhívás. — Gyümölcsészetünk érdekében. — Társalgó. Szőlővesszők behozatalának eltiltása. — R. k. választmányi ülés dec. 21-én. — Szőlészeti statisztikai kimutatás. — Könyvismertetés. — Egyveleg. — Hirdetések. — Piaci árak.

Piaci árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő - 2 vagy vétra					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	zab	török-buza	széna	szalma	tüzifa	marhahús
K O L O Z S V Á R I P I A C I Á R A K										
Kolozsvár	decz. 17	435	270	270	182	300	170	70	1100	20
Nagy-Varad	novem. 24	380-400	350-370	260-340	160-190	260-320	200	100	800	24
Maros-Vásárhely	dec. 10	370-420	286-316	254-284	125-140	—	190-210	75-90	1200	16
Károly-Fehérvár	dec. 12	458-470	375-387	290-300	155-163	—	165-175	95-120	1100	20
Nagy-Szeben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó	julius. 31	451-554	414	293-313	161-168	367	—	—	—	20
Besztercze	dec. 8	400-440	360	380	150	—	160-200	95-150	600	14
Nagy-Enyed	dec. 10	438-475	330-460	388-325	140-155	—	290-300	35-45	800	18
Szamosújvár	dec. 14	400-460	320-360	240-300	140-150	—	200	50	1400	16
Deés	dec. 15	406-440	300-340	280-300	140-150	—	150-160	50-80	800	15
Torda	novem. 28	400	280	260-280	170	280	160	80	1100	18

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 75 frt 60 kr. Ezüst árkelet 106.20

Bécsi marhavásár: Felhajtott 2266 darab hizó ökör. A forgalom a csekélyebb felhajtás miatt élénkebb; ára k, magyar $28\frac{1}{2}$ —32 frt. galicziai $28\frac{1}{2}$ —31 frt. német hizó ökör 29—32 a vágósúly mázsája.

Nyomatott K. Papp Mihálynál Kolozsvárt